УДК 378.147:005.336.2-025.64:80

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ТВОРЧОГО СУБ'ЄКТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Морозова Маргарита Вячеславівна
аспірант кафедри педагогіки
викладач кафедри романо-германської філології
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Старобільськ, Україна

Анотація: У роботі було теоретично обґрунтовано професійне становлення майбутнього вчителя іноземної мови як творчого суб'єкта освітньої діяльності. Було зазначено критерії особистості майбутнього вчителя іноземної мови як суб'єкта. Охарактеризовано головні умови становлення майбутнього викладача іноземної мови, суб'єкта освітньої діяльності.

Ключові слова: майбутній вчитель, іноземна мова, суб'єкт, суб'єктна позиція, освітня діяльність.

Сучасне суспільство створює нові можливості для ініціативних, креативних, самостійних та активно діючих суб'єктів. Це ставить перед сучасним освітнім процесом принципово нові завдання формування майбутнього викладача іноземної мови як суб'єкта, здатного до ініціативи і самостійного вибору, до власних незалежним оцінкам, креативного, спроможного прогнозувати появу проблем і знаходити їх рішення, орієнтуватися у величезному потоці інформації, будувати відносини в соціумі, нести відповідальність за своє життя і діяльність, що займає активну життєву позицію.

Освітня діяльність – процес соціально обумовлений, найважливіша його соціальна функція полягає у формуванні особистості майбутнього вчителя іноземної мови, відповідної соціальним вимогам і, перш за все, потребам

суб'єктивності людини. Найважливішим завданням вищої школи при підготовці майбутнього викладача іноземної мови є виконання нового соціального замовлення суспільства – формування його як творчого суб'єкта освітньої діяльності.

Мета – теоретично обґрунтувати професійне становлення майбутнього вчителя іноземної мови як творчого суб'єкта освітньої діяльності.

Майбутній викладач іноземної мови цілеспрямовано, систематично оволодіваючи знаннями, професійними вміннями, гармонійно поєднуючи інтелектуальну і соціальну зрілість, не народжується суб'єктом, а стає ним, коли включається у систему суспільних відношень.

Т. Колодько пише про те, що,,суб'єкт – це вища системна цінність сутності людини, сукупність її фундаментальних властивостей та здібностей перетворювати власну життєдіяльність у предмет практичного перетворення" [1, с. 14].

С. Шехавцова зазначає ,,суб'єкт – носій особливих якостей і творець особливої активності, що реалізується в діяльності, яка розвивається внаслідок накопичення потенціалу" [2, с. 90].

Згідно О. Лінник, ,,суб'єкт – інтегральна характеристика особистості, яка забезпечує активність і самостійність, здатність до досягнення суб'єктно прийнятих цілей, специфічні способи існування у формі свідомості та рефлексії, діяльності та спілкування" [3, с. 79].

У той же час Є. Співаковська вважає, що ,,суб'єкт – це вища системна цінність сутності людини, сукупність її фундаментальних властивостей та здібностей перетворювати особисту життєдіяльність у предмет практичного перетворення" [4, с. 63].

Суб'єкт – складне поняття про людину як активного діяча. На нашу думку, суб'єкт – це самостверджуюча, самореалізуюча в освітньому процесі особистість, здатна до ефективної самоорганізації своєї діяльнісної активності. Головними умовами становлення майбутнього викладача іноземної мови,

суб'єкта освітньої діяльності, є досвід, набутий ним у процесі професійної підготовки.

Н. Арістова розглядає категорію суб'єкта і виділяє його суб'єктну та об'єктну позицію. Вона доводить, що суб'єкта позиція – це складна інтегративна характеристика особистості, яка відображає її активно-вибіркове, ініціативно-відповідальне, перетворююче відношення до самого себе, до діяльності, до світу, до життя в цілому. Суб'єктна позиція, на її думку, відображає повноту людської сутності, право особистості на самовизначення, свободу та адекватну поведінку в усіх сферах життєдіяльності. Також вона відображає спосіб самореалізації, самоствердження та саморозвитку людини. Об'єктна позиція обумовлена нерозвиненими властивостями самосвідомості, спілкуванням та діяльності і характеризується несформованістю Я-концепції, низьким рівнем мотивації та самооцінки, відсутністю життєвих перспектив та потреб в досягненнях [5, с. 102].

Суб'єктом освітньої діяльності є майбутній викладач іноземної мови, якому, поряд із загальними характеристиками, притаманні і специфічні характеристики, пов'язані з особливою формою активності – пізнавальною активністю. До цих специфічних характеристик відносять бажання вчитися, вміння навчатися і прагнення до застосовування отриманих знань.

К. Абухальнова-Славська виокремлює п'ять критеріїв особистості майбутнього вчителя іноземної мови як суб'єкта:

– здатність до рефлексії та усвідомлення постійно виникаючих зовнішніх (між умовами, зовнішніми вимогами, обов'язками та особистими цілями, цінностями, установками, потребами) та внутрішніх (між установками та отриманою інформацією, переконаннями та бажаннями) протиріч та конфліктів;

– здатність структурувати данні протиріччя в цілі та завдання;

– здатність співвідносити власні цілі з реально наявними умовами та обставинами і знаходити адекватні шляхи рішення поставлених завдань, використовуючи усі можливі внутрішні та зовнішні ресурси;

– здатність співвідносити теперішнє з майбутнім, оцінювати перспективу, розглядаючи власне життя не тільки з позиції тут і зараз, а в усій її цілісності, протяжності;

– наявність внутрішньої стійкості до впливів ззовні, незалежності і свободи у прийнятті власних рішень;

– прагнення до самовдосконалення, самореалізації, самоактуалізації і втіленню свого внутрішнього світу у зовнішнє;

– пізнання себе як суб'єкта, відношення до себе як до джерела життєвих змін, причини зроблених вчинків та подій, які відбуваються, прийняття на себе відповідальності за власне життя в усій його послідовності та цілісності [6, с. 8].

Майбутній викладач іноземної мови як суб'єкт освітньої діяльності являє собою сукупність, сплав індивідуальних, особистісних, власно суб'єктних якостей, адекватність яких щодо вимог професії забезпечує ефективність його праці.

Таким чином, виступаючи суб'єктом складного та багатогранного освітнього процесу, майбутній викладач іноземної мови, перш за все, є особистістю, яка наділена певними якостями та особливостями. Серед них є такі, які необхідно постійно розвивати і вдосконалювати, щоб мати право бути повноцінним суб'єктом педагогічної діяльності. Головними ознаками становлення майбутнього викладача іноземної мови як творчого суб'єкта освітньої діяльності є розвиток здібностей та можливостей, творчий, дослідницький характер професійної діяльності, мотивація до усвідомленої професійної самоорганізації та самовдосконалення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kolodko T.M. Subjectivity as an integrative characteristic of the future foreign language teacher professional competence / T.M. Kolodko // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – 2018. – VI (69). – Issue : 165. – P. 12 – 16.

2. Шехавцова С.О. Теоретичні і методичні засади формування суб'єктності майбутніх учителів у процесі фахової підготовки : дис. на здобуття наук. ступ. док. пед. наук : 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / С.О. Шехавцова ; ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка". – Старобільськ, 2017. – 476 с.

3. Лінник О.О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії : підготовка до співпраці з молодшими школярами : монографія / О.О. Лінник. – К. : Слово, 2014. – 304 с.

4. Співаковська Є.О. Проблеми підготовки майбутнього вчителя-гуманітарія до професійно діяльності у полісуб'єктому навчальному середовище / Є.О. Співаковська // Наукові записки. Серія : педагогіка. – 2013. – № 2. – С. 62 – 67.

5. Арістова Н.О. Теоретичні та методичні засади формуваня професійної суб'єктності майбутніх філологів : дис. на здобуття наук. ступ. док. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Наталія Олександрівна Арістова. – Київ, 2017. – 572 с.

6. Абульханова-Славская К.А. Психосоциальный и субъектный подходы к исследованию личности в условиях социальных изменений / К.А. Абульханова-Славская, М.И. Воловикова // Психологический журн. – 2007. – Т. 28. – № 5. – С. 5 – 14.